

УДК 330.353

Н.Г. СИКЕТІНА, асистент, НТУ «ХП»

**ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВАРІАНТІВ РОЗРОБКИ
ПРОГРАМИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Данная статья посвящена вопросу оценки экономической эффективности деятельности машиностроительных предприятий. Представленный в статье метод количественной оценки экономической эффективности с учетом неценовых факторов конкурентоспособности продукции позволит повысить степень объективности оценки экономической эффективности деятельности предприятий, а также планировать стратегические результаты их деятельности.

The article is dedicated to question of the estimation to cost-performance of activity machine-building enterprise. Presented in article method quantitative estimation to cost-performance with

provision for nonprice factor to competitiveness to product will allow more objective to value the cost-performance to activity enterprise, as well as plan the strategic results to their activity.

Ключові слова: економічна ефективність діяльності, конкурентоспроможність продукції, машинобудівне підприємство.

Вступ При виборі стратегії реалізації продукції підприємство, насамперед, повинне керуватися її конкурентоспроможністю на ринку. Саме тому аналіз та оцінка конкурентоспроможності продукції стає основним напрямком розробки маркетингової політики підприємства. Для виявлення областей, у яких підприємство досягло більш високих результатів порівняно з конкурентами, використовується поняття «конкурентні переваги», що дають змогу правильної розробки стратегії позиціонування товарів на ринку, вибравши цільові сегменти ринку підприємства і сконцентрувати там його фінансові ресурси.

Постановка завдання Оцінка рівня конкурентоспроможності продукції та підходи до класифікації конкурентних переваг і конкурентних стратегій підприємства, а також щодо їх відбору, висвітлюється у працях багатьох вчених-економістів. Але на сьогоднішній день недостатньо розробленим залишається питання визначення та кількісної оцінки конкурентоспроможності продукції, а також факторів, що її формують.

Методологія Багато вчених економістів в умовах цінової та нецінової конкуренції пропонують фактори конкурентних переваг розглядати як „цінові” і „нецінові”. [1,2,3] При функціонуванні підприємства в умовах цінової конкуренції, значна увага приділяється зниженню витрат на виробництво продукції.

Але, слід відзначити, що також важливими є для конкурентоспроможності продукції підприємства і нецінові фактори, до яких відносять якість товару, імідж торгової марки та репутацію виробника. На нашу думку, на ціну продукції впливає її якість, тому віднести останню до нецінових факторів не є можливим.

Формування економічної ефективності діяльності підприємства є складним та об'ємним процесом, що включає вибір товарної та цінової політики підприємства, обґрунтування рівня конкурентоспроможності продукції і способів просування товару до споживачів.

Нами пропонується оцінювати економічну ефективність діяльності підприємства за допомогою коефіцієнтів, що на неї впливають:

$$\hat{E}_{\hat{a}} = \sqrt[n]{K_1 * K_2 * \dots * K_n}, \quad (1)$$

де $\hat{A}_{\hat{a}}$ - коефіцієнт економічної ефективності діяльності підприємства;

n – кількість показників, що впливають на економічну ефективність діяльності підприємства (для нашого випадку $n = 4$);

A_1 - коефіцієнт (темп росту) показника, що відображає результат виробничої діяльності підприємства;

A_2 - коефіцієнт (темп росту) показника, що відображає результат комерційної діяльності підприємства;

A_3 - коефіцієнт (темп росту) показника, що відображає рівень конкурентоспроможності продукції підприємства;

A_4 - коефіцієнт (темп росту) показника, що відображає фазу життєвого циклу товарів підприємства у середньому, на якій вони знаходяться ($K_4 = 0,75$ – стадія “зрілості” життєвого циклу товару на ринку, $K_4 = 1$ - стадія “зростання”, $K_4 = 0,5$ – стадія “входження на ринок”, $K_4 = 0,25$ – стадія “занепаду”).

Розраховані прогнозні коефіцієнти, що враховують можливі зміни як в управлінні виробничою, так і комерційною діяльністю підприємства, а також за необхідністю підвищення коефіцієнту конкурентоспроможності продукції за факторами, які розглядаються (якість, ціна, нецінові та логістичні фактори) та зміна фаз життєвого циклу товару дають змогу виявити за рахунок конкретно яких коефіцієнтів (або всіх разом) та на скільки можливим є у майбутньому підвищити економічну ефективність діяльності підприємства.

Маючи базову величину економічної ефективності та коефіцієнти, що отримані (темпи зростання показників, що впливають на неї), можна розрахувати прогнозну величину економічної ефективності.

Далі при плануванні діяльності підприємства на певний період, величину її економічної ефективності можна задавати, маючи розроблену програму заходів щодо забезпечення певного рівня або окремого показника економічної ефективності, або декількох з них. А, у кращому випадку, всіх чотирьох показників ефективності діяльності підприємства.

При використанні одного напрямку підвищення коефіцієнту економічної ефективності діяльності підприємств формула приймає вигляд: $A_a = K_n$.

У випадку можливості використання двох з чотирьох напрямків коефіцієнт економічної ефективності діяльності підприємств буде дорівнювати кореню квадратному зі сполучення двох із чотирьох коефіцієнтів, наприклад: $A_a = \sqrt{K_1 * K_2}$.

Слід зазначити, що комбінація певних коефіцієнтів може змінюватися у залежності від можливості використання конкретних резервів на підприємстві.

У випадку використання трьох з чотирьох напрямків формула буде мати вигляд кореню третього ступеню зі сполучення трьох з чотирьох коефіцієнтів у різних комбінаціях, наприклад: $\mathring{A}_a = \sqrt[3]{K_1 * K_2 * K_3}$.

В залежності від того, які саме мають місце резерви на підприємстві, у сфері виробництва, або в сфері обігу (комерційна діяльність та фази життєвого циклу), або необхідності підвищення рівня конкурентоспроможності продукції, можна управляти цим процесом.

Отже, прогнозована або запланована величина економічної ефективності діяльності підприємства (відношення результатів до витрат) пропонується у вигляді:

$$\mathring{A}\mathring{A}_t = \hat{E}_a * \mathring{A}\mathring{A}_a, \quad (2)$$

де $\mathring{A}\mathring{A}_t$ - прогнозна або планова величина економічної ефективності діяльності підприємства;

\hat{E}_a - розрахований коефіцієнт економічної ефективності діяльності підприємства;

$\mathring{A}\mathring{A}_a$ - базова величина економічної ефективності діяльності підприємства.

У табл.1 розраховані коефіцієнти економічної ефективності діяльності машинобудівних підприємств Харківської області у 2008 році.

Таблиця 1

Коефіцієнт економічної ефективності діяльності машинобудівних підприємств Харківської області

Підприємство	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K _e
1. "Автрамат"	1,096	1,046	2,06	0,73	1,14
2. "Світло Шахтаря"	0,34	1,05	2,51	0,61	1,15
3. "Вовчанський агрегатний завод"	0,11	1,03	2,75	0,39	1,04
4. "ХТЗ"	0,07	1,04	2,68	0,48	1,095
5. "Турбоатом"	0,34	1,05	2,99	0,79	1,28
6. "Трактородеталь"	0,95	1,03	2,01	0,32	0,92
Середнє значення	0,43	1,04	2,43	0,52	1,1

Наприклад, для ВАТ «Турбоатом» базова економічна ефективність складає 0,41; K_e = 1,28. Прогнозна величина економічної ефективності за формулою (2) складе 0,52.

Слід відзначити, що прогноз може стати планом у випадку наявності програми реалізації заходів щодо підвищення рівня декількох або всіх представлених коефіцієнтів економічної ефективності діяльності підприємства.

Результати дослідження Представлений метод оцінки економічної ефективності діяльності підприємства дає змогу об'єктивно оцінювати діяльність підприємств з урахуванням конкурентоспроможності їх продукції та прогнозувати рівень показників, які в майбутньому забезпечать ефективність діяльності машинобудівних підприємств.

Висновок Розроблена методика оцінки коефіцієнту економічної ефективності діяльності машинобудівних підприємств дозволяє приймати стратегічні рішення щодо підвищення ефективності їх діяльності та розробляти програми щодо підвищення економічної ефективності діяльності кожного підприємства.

Список літератури: 1. *Фомин В.Н.* Квалиметрия. Управление качеством. Сертификация. - М.: «ЭКМОС», 2000 – 192 с. 2. *Черненко С.О.* Конкуренція та ефективність товарних ринків в Україні: Монографія. – К.: Бібліогр, 2006. – 171с. 3. *Святненко В.Ю.* Промисловий маркетинг. – К.: МАУП, 2001. – 264 с.

Подано до редакції 26.05.2009